

Nieuwsbrief

Uitgave: Vereniging Konstantin Paustovskij

Redactioneel bij de Nieuwsbrief # 5

Het verzamelde oeuvre van een schrijver die niet meer leeft heeft enerzijds iets geruststellends en tegelijkertijd iets zeer onbevredigends. Geruststellend in die zin dat, als je de verzameling compleet hebt, je de genoegdoening van het bezit van het complete oeuvre kunt smaken. Onbevredigend omdat de honger naar méér nooit gestild zal worden. Nooit meer zenuwachtig naar de boekwinkel: "Is ie al uit?" Nooit meer vol verwachting een nieuw boek openen: "Net zo goed of misschien wel beter als de voorgaande!"

Met het oeuvre van Konstantin Paustovskij is dit in feite niet anders. Al zijn romans zijn geschreven, zijn verhalen zijn verteld, de schrijver is niet meer, de werken van Paustovskij staan compleet in de Russische bibliotheken.

Alleen voor ons, als Nederlandse lezers en bewonderaars, bestaat de spanning van de binnenkort te verschijnen "nieuwe" Paustovskij nog wel; nog niet alles van deze schrijver is immers vertaald in het Nederlands.

Ik ben erg benieuwd naar "De Zwarte Zee" dat in een vertaling van Wim Hartog bij de Arbeiderspers zal gaan verschijnen. Ik heb meegewerkt aan de voorpublicatie van een fragment van de tekst en wat ik gelezen heb is prachtig. Het gaf me hetzelfde gevoel als toen ik jaren geleden voor het eerst een fragment van "De geschiedenis van een leven" las in een bloemlezing van de privé-domein reeks op een boekenmarkt hier in de buurt: "Dit wil ik lezen" en vooral: "Dit wil ik hebben!". Mijn boekenbonnen liggen klaar, mijn boekhandel belt mij de dag dat het uitkomt: "Tsjornoje Morje" Nee, er hoeft geen cadeaupapier omheen Kees van de Ven

Inhoud verdere nummer

- Voorpublicatie Zwarte Zee
- 9 november vertoning film Kara Bogaz
- boekvergelijking Fridtjof Nansen/Paustovskij
- aankondiging uitgave ansichtkaartfoto's van Paustovskij
- Tortuca's Rusland-nummer
- Lezing in Apeldoorn 18/12/2002
- Haags Gemeentemuseum
- Voorzitterswisseling
- Redactiesamenstelling

"De Zwarte Zee", een novelle uit 1935, is een vreemde mengeling van romantische lyriek en nauwkeurige wetenschappelijke beschrijvingen. Het vertelt over de zee, de kustlijn, de wind, de voorkomende flora en fauna als ook over de kustplaatsen en hun geschiedenis. Al deze beschrijvingen en fragmenten zijn met elkaar verbonden door enkele steeds terugkerende personages.

Wim Hartog is al geruime tijd bezig dit boek te vertalen in opdracht van uitgeverij De Arbeiderspers. De precieze verschijningsdatum is nog niet bekend, vermoedelijk begin volgend jaar.

Op initiatief van de vereniging Konstantin Paustovskij is een fragment uit het hoofdstuk "Het hemelse morsealfabet" als voorpublicatie in het tijdschrift "Tortuca" verschenen. Wij wilden u dit niet onthouden en u vindt in deze nieuwsbrief een deel van dit fragment afgedrukt.

'Denkt u er maar eens rustig over na,' zei Joenge. 'Maar mag ik nog even terugkomen op die orkaan op Barbados. Weet u, ik ga door voor een zonderling, een faam die mij al dertig jaar achtervolgt. Dertig jaar geleden durfde ik namelijk de gedachte te opperen dat alle orkanen van gelijke aard zijn, waar ze ook voorkomen. Ze verschillen alleen maar in kracht. De oorzaken van hun ontstaan – cyclonen en anticyclonen – zijn overal hetzelfde, of het nu in West-Indië is of boven de Gele Zee of hier. Precies zo'n Barbadosachtige orkaan kunt u op de Zwarte Zee zien. Natuurlijk zal hij minder wreed en poëtisch zijn dan in de tropen, maar u hoeft niet helemaal daar naartoe te varen om kennis te kunnen maken met dit fenomeen. U kunt ze bestuderen terwijl u op hier de pier in de haven van Odessa staat. Oude sacherijnige kapiteins hebben mij om deze vermetele gedachte gek verklaard.'

'Ik dacht dat u het zou hebben over een manier om orkanen onschadelijk te maken,' herinnerde Gart hem.

'Dat komt nog. Er komen hier op de Zwarte Zee bepaalde lokale winden voor die niet aan de algemene wetten gehoorzamen, hetgeen deze kapiteins

aanleiding gaf de spot te drijven met mijn ideeën. De vreselijkste wind in deze streek is de bora uit Novorossijsk.'

Gart knikte. Alles wat Joenge over de bora van Novorossijsk vertelde, zag Gart voor zich in de vorm van fragmenten van een nog ongeschreven verhaal. De stem van Joenge drong van verre, als van achter een gesloten deur, tot hem door.

Het bellen van de telefoon en de boze stem van Joenge deden Gart weer tot zichzelf komen.

'Wat voor telegram?' vroeg Joenge. 'Over stormseinen? Maak niet zo'n heisa. Ik kom er al aan.'

De toestand van diepe meditatie waarin Gart zich tijdens het verhaal van Joenge bevonden had, overkwam hem vaak. Misschien had hij er zelfs wel in grote mate zijn pennenvruchten aan te danken. Omdat hij niet op zijn geheugen vertrouwd, legde hij alles wat hij in die toestand aan de weet gekomen was of gedacht had meteen erna in aantekeningen vast.

Ik heb van Gart wel eens zulke aantekeningen te zien gekregen. Ze

mochten dan wel voor de prullenbak bestemd zijn maar soms waren ze interessanter dan zijn gedrukte verhalen. Elk spoor van verbeelding ontbrak er in. Daarvoor in de plaats trof je een eigenaardig relaas aan van reële, op het eerste oog zelfs dorre feiten.

Garts notitie over de bora in Novorossiysk was kort. □

In 1848 kwamen Russische zeelieden voor het eerst aan de weet wat de Zwarte Zee-bora betekent. Dat was tien jaar na de bouw van de vesting van Novorossiysk op de oever van de baai van Tsemes, aan de voet van donkere en onbeboste bergen.

In augustus van dat jaar joeg de bora het eskader van admiraal Joerjev uiteen dat op de rede van Novorossiysk voor anker lag en bracht een aantal schepen aan het zinken. Bijzonder tragisch was het lot van de Stroeja.

De omgeving van Novorossiysk valt op door de zielige vegetatie. De bora verminkt en doodt er alles. Het enige wat overleeft, is dor gras en de stekelige struiken van de christusdoorn. □

ООО „Техновид М“
организация

КВИТАНЦИЯ

к приходному кассовому ордеру № _____
от 06 июня 2002 г.

Принято от Маргариты Тер Бургс

Основание: Матпись на Ветасат ш/ф „Кара-Бугаз“

Сумма 1000 \$ США
цифрами руб. коп.
одна тысяча
прописью долларов США

В том числе руб. коп.

06 июня 2002

М.П. (штамп)

Главный бухгалтер
подпись расшифровка подписи

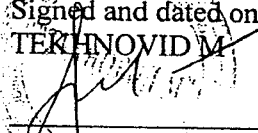
Кассир

TEKHOVID M LTD.

103877, г Москва, Малый Гнезниковский пер., дом 7
тел. 229-18-80, факс 229-66-71
7, M.Gnezdnikovsky Per., Moscow 103877
tel.229-18-80, fax 229-66-71
e-mail: info@technovid-m.ru

For Paustovskigenootschap

Herewith we confirm that TEKHOVID M as an authorized agent of GOSFILMOFOND of the Russian Federation grants to Holland Paustovskigenootschap, for a licence fee of US\$1000, a non-exclusive rights for showing the film "Kara Bugaz" in the territory of Holland and Belgium for the culture purposes.

Signed and dated on behalf of
TEKHOVID M

General director
Alexander Melekh

19.06.2002
Date

Film Kara Bogaz aangekocht

Het bleef heel lang heel spannend. Zouden we er in slagen de uit 1935 daterende Russische propagandafilm op eigentijds filmformat uit Moskou naar Nederland te krijgen. ...

Het bleek voornamelijk een dollarkwestie te zijn. Met hulp van Gasunie-geld en een bijdrage uit onze reserves is dit gelukt. Wij kunnen u met trots de tweede openbare vertoning in Nederland van deze historisch interessante film aankondigen. Wat gaat u zien?

Een relatief korte zwart-wit film. Zonder special-effects, met krassen, Russisch gesproken, zonder ondertiteling. Kara Bogaz volgt de lijn van het gelijknamige boek van Konstantin Paustovskij. 'Dat werd in sovjet-Rusland bejubeld als een prachtige 'productieroman' die in het teken stond van Stalins vijfjarenplannen' zegt Frank Westerman, auteur van *Ingenieurs van de ziel*, het inmiddels genomineerde boek voor de AKO-literatuurprijs.

Toen de film in 1935 zo goed als af was, verbleef de Franse schrijver-communist Henry Barbusse bij zijn vriend Maxim Gorki in Moskou. Gorki kreeg gedaan dat Barbusse Kara Bogaz eerder zag dan de filmkeuring. Verrukt schreef Barbusse een lovend commentaar in een Russische krant. Westerman: 'maar toen Jozef Stalin, een bekend filmcriticus, had gehoord dat een buitenlander de film eerder had gezien dan hij, voelde hij zich gepasseerd. Hij riep de directeur voor filmzaken op het matje. Deze besloot Stalin voor te liegen: de film die Barbusse gezien had kon onmogelijk Kara Bogaz zijn geweest. Voortaan bleef de film verzwegen en werd vergeten.

U kunt deze film nu gaan zien op vrijdag 8 en zaterdag 9 november om 20.00 uur in Cinema De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10 (aan het Leidseplein) in Amsterdam.

De vereniging heeft Frank Westerman voor zaterdag 9 november benaderd om bij de film een toelichting te geven. Na

afloop is er ruime gelegenheid voor discussie.

Zelf reserveren

U kunt vanaf 11/12 oktober zelf telefonisch reserveren onder tel.nr. (0031) 020-55 35 100 tijdens openingstijden van de kassa (ik belde in de middag, gb).

Wees er snel bij, want er zijn maar 45 plaatsen. Als Paustovskij-lid krijgt u korting op de toegangsprijs die voor u 5 euro bedraagt.

Onze vereniging heeft moeite noch kosten gespaard voor deze filmvertoning. Wij vertrouwen op een warme belangstelling.

Voorafgaand aan de film op 9 november

Dirk Horrynga biedt zijn woonruimte aan voor de mensen die voorafgaand aan de film elkaar willen ontmoeten. Vanaf zijn adres aan de Keizersgracht 794 is Cinema de Balie in een half uur lopen te bereiken. U kunt terecht vanaf 17.00 uur voor een borrel en een hap.

Om 19.00 uur gat het dan per pedes of per taxi naar De Balie.

Wilt u hiervan gebruik maken, laat het dan even weten. Zie voor redactie-adres de achterpagina. U krijgt dan bericht hoe u gemakkelijk met openbaar vervoer vanaf het station Keizersgracht 794 kunt bereiken. □ Gemmie Borggreven

Een idealist belicht

Onder deze titel geeft mevrouw Lies Prins op 18 december 2002 een lezing over Paustovskij in de bibliotheek te Apeldoorn. De lezing duurt van 19.30 tot 21.30 uur. Kaarten zijn verkrijgbaar via tel.nr. 055-5268400. Omdat u gereserveerde kaartjes tevoren moet ophalen en dit door afstand niet altijd mogelijk zal zijn is het aan te raden naar mevrouw Dijkgraaf te vragen om hiervoor een oplossing te vinden. □

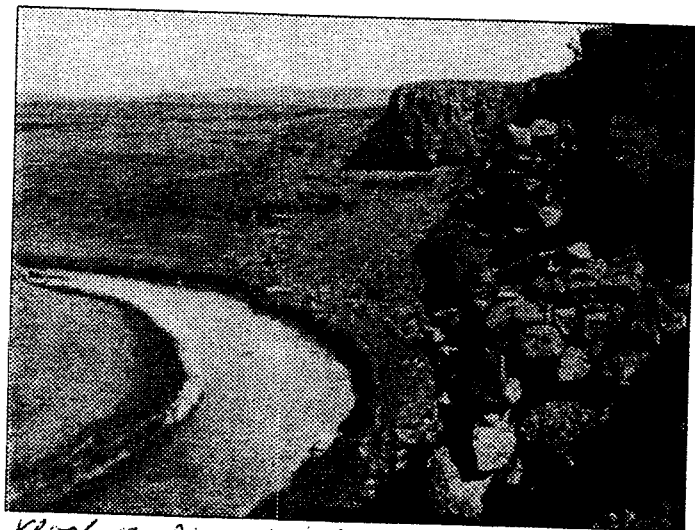
DOOR ARMENIË

Fridtjof Nansen, Hoge Commissaris van de Volkerenbond, reisde met een commissie waarin waterbouwkundigen en een subtropische-landbouwdeskundige, in 1925 in opdracht van de Volkerenbond naar Armenië om een plan te beoordelen om 50.000 Armeense vluchtelingen te vestigen in de Sardarabad-woestijn in de Armeense republiek. Er moest ter plaatse bekeken worden of de streek door kunstmatige bevoeiing voor landbouw geschikt gemaakt kon worden en op welke manier daar financiële steun voor kon worden verstrekt. Ook naar eventuele alternatieve vestigingsmogelijkheden zou worden gekeken.

Aan de Sovjet-regering moest toestemming worden gevraagd om naar Erivan te reizen en om onderzoeken te doen in Armenië. Het antwoord was positief onder twee voorwaarden: men mocht niet reizen als vertegenwoordigers van de Volkerenbond (niet erkend door de Sovjets) en de onderzoeken moesten worden gedaan in samenwerking met een comite benoemd door de Armeense regering. Aan deze voorwaarden kon worden voldaan.

Nansen reisde van Konstantinopel naar Batoem (Georgië, en de streek Abchazie bij Paustovskij); en –per trein! van Batoem naar Tiflis; van Tiflis naar Erivan. Vanuit Erivan maakte hij diverse verkenningstochten.

Hij deed verslag van deze reis in zijn boek **Door Armenië** (1927); uit het Noors vertaald en in 1929 uitgegeven door uitg. Thieme. Naast mooie reisbeschrijvingen gaf hij een beeld van de bevolking, het enorme vluchtelingenprobleem in die tijd en beschreef hij uitgebreid de geschiedenis van land en volkeren in die contreien. Else van Lammeren ging na in hoeverre dit boek van Nansen het werk van Paustovskij overlapt.

Kleef van Arpa-tsjui op plaats van brug

Ondertussen voerde de trein me steeds verder weg van Tiflis. De bossen maakten plaats voor een dicht kreupelhout van struiken en voor stenige puinhellingen. Plotseling zag ik tussen dit struikgewas een schouwspel, dat fantastisch aandeed: een grote tent met een vlaggestok waaraan de Noorse vlag. Bij de tent stonden paarden aan bomen vastgebonden en gebruinde mensen met geruite hemden en grijze

vilten hoeden liepen vrolijk schreeuwend rond.

Het deed allemaal een beetje denken aan een bivak van de helden van Mayne Reid of Fenimore Cooper. Ik gaf zelfs een schreeuw van verbazing en stormde de coupe ernaast binnen, naar de Armeense dokter toe. "Rustig aan," zei de dokter, terwijl hij een dikke sigaret van heel zware tabak opstak. "Dit is een van de detachementen van de bevoorradingsexpeditie van Nansen. Het zijn helemaal geen cowboys of scalpjagers, maar boekhouders en doktoren. Wist u dan niet dat Nansen in Armenië werkt?"

Ik wist het wel, maar had me niet kunnen voorstellen, dat dit er in natura' zo exotisch uitzag.....

(op blz 221/222 – De sprong naar het Zuiden)

“Ik stormde naar een volgend raam..... De Ararat!”
(Paustovskij, blz 222)

“En op den achtergrond naar het Zuiden als een zeespiegel, de wijde Araksvlakte, naar het Westen zich verliezend in de Sardarabadwildernis. En boven het geheel verheft zich in het Zuiden het geweldig massief van den Ararat met zijn uitgebreid lichtend sneeuwdek, dat in de wolken verdwijnt..... Het zijn deze geweldige tegenstellingen tusschen vlakte en machtige bergen, tusschen kale wildernis en welige tuinen, die deze natuur zulk een eigen karakter verleenen.” (Nansen, blz 160)

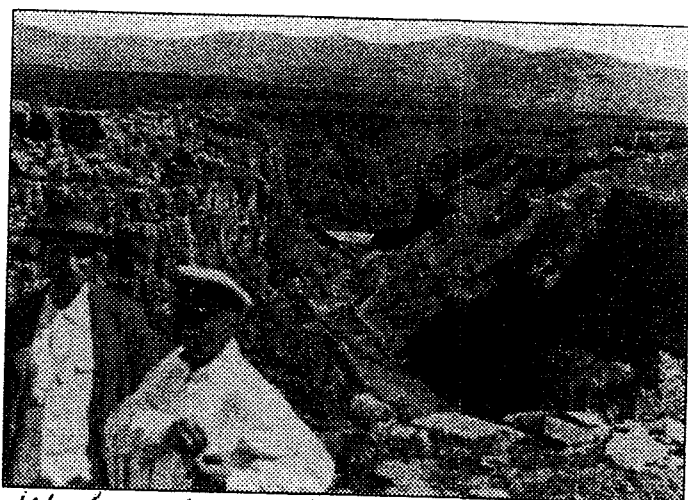
“Meestal trokken de Koerden op hun magere paarden zwemmend de rivier de Arax over..... Vroeger reikte de brug in een machtige boog..... De oude hoffelijke ingenieurs bekeken de brug uitgebreid.....” (Paustovskij, blz 224,225)

“We bereiken nu den Araks, waar een moderne (!) ijzeren brug over de rivier voert, die hier de grens vormt tusschen Armenië en Turkije. De rivier is breed, maar ook ondiep. Langzaam stroomt het bruingele water door de ondiepe bedding, die het hier in de vlakte heeft uitgeschuurd. Langs de lage oevers aan de andere zijde, dus in Turkije, zagen we lange rijen van boomen, wat op vruchtbaarheid wijst.....” (Nansen, blz 110)

“De spoorweg liep langs de oever van de rivier de Arpatsjai. Op een dag bleef de trein laat in de middag vlak bij de rivier staan. Wij stonden voor de vroegere Armeense hoofdstad Ani -” (Paustovskij, blz 228 e.v.)

“Met een behoorlijk gevolg van soldaten ging het nu Westwaarts over de golvende vlakte naar de Arpa-tsjai. In de verte aan de andere zijde van de rivier verheffen de bergen hun vulkaan-toppen. De golvende

vlakte bestaat hier uit een steenachtige lava, bedekt met een bruinachtige verweerde laag. Een uiterst spaarzame vegetatie, eenige bruine verdroogde pollen van grove, dorre grassen of van denzelfden stekeligen kameeldistel hier en daar verspreid..zietdaar alles. Breng hier echter slechts water en het is de beste aarde, die

Kloof van Arpa-tsjai bij Keninakan

de heerlijkste haver voortbrengt.....”
(Nansen, blz 128)

“Onder den bergrug in het Westen, aan den anderen kant van de rivier kan men iets zien van eenige ruinen. Dat is Ani, -de stad met de duizend en een kerken-, de prachtige hoofdstad van Armenië in de tiende en elfde eeuw..... Men kan door de stadspoort in de ledige straten rijden..... Het eigenaardige van deze stad is, dat niemand er sedertdien meer heeft gewoond, zoodat de muren niet om zijn getrokken en de steenen niet gebruikt zijn voor andere bouwwerken. Zij is overgelaten aan de wildernis, en ze ligt daar nog zooals ze na de verwoesting van voor vijfhonderd jaren was.....”(Nansen blz 88 e.v.).

En zo zijn er nog vele vergelijkingen te trekken. (vervolg achterpagina)

Literaturnaja Gazeta haalt Paustovskij aan

Na jaren van stilte is er weer aandacht voor Paustovskij in de Literaturnaja Gazeta. Kort achtereens verschenen in dit literaire tijdschrift twee berichten. Aad Burger maakte ons er op attent.

Het eerste bericht dateert van 5 juni 2002 nr. 23. Het betreft het verschijnen van twee delen in de serie *Namen*. Zij bevatten verhalen, dagboeken, brieven, commentaar van zijn zoon Dima en zo'n 130-tal foto's. Band 1, 517 p.
Band 2, 384 p.
Uitgave Dekom, Niznij Novgorod, 2002.

Het tweede bericht is een artikel van twee A4-tjes van 10-16 juli 2002. Aad schrijft het volgende: 'Dit artikel gaat over de rol die een verhaal van P. heeft gespeeld in een zuidpool-reis van de journalist L. Potsjivalov. Het verhaal van K.P. heet *Sorang* en is genoemd naar een bijzondere zuidoosten wind die eens in de paar honderd jaar in Schotland waait en ruikt naar sneeuw en tropische bossen. Volgens het verhaal van K.P. begon die wind in 1912 weer eens te waaien, precies op de dag dat de beroemde Engelse poolreiziger kapitein Robert Scott aan de Zuidpool in de kou omkwam. Na het lezen van K.P.'s verhaal besloot de journalist die plek op te zoeken. Hij vond in de vervallen hut van Scott een metalen kist met scheepsbeschuiten, waarvan hij er eentje heeft meegenomen en in Moskou aan K.P. heeft gegeven. Hij beschrijft de aangedaanheid van de stokoude Paustovskij'.

Aad kon de tekst van *Sorang* niet achterhalen. Wie wel? Laat het dan weten aan de redactie □ Hein Leffring

Haags Gemeentemuseum

Het Haagse Gemeentemuseum heeft in samenwerking met het Russisch Staatsmuseum in St. Petersburg een tentoonstelling samengesteld, die onder de titel *Kunst & Religie in Rusland* in Den

Haag te zien is. Een selectie van ruim zestig werken geeft een overzicht van christelijke spiritualiteit in 500 jaar Russische kunstgeschiedenis. Ofwel, zoals het museum het formuleert: de Russische kunst werd als geen ander bepaald door het mysterie van het orthodoxe christendom – er loopt een lijn vanaf de ikonen, via de avant-garde begin 20^e eeuw (Malevich, Kandinsky) tot aan de kunst van vandaag. Te zien t/m 5 januari 2003, dinsdag t/m zondag 11-17.00 uur. □ Mieke Jansen

Ramsj

Gevonden bij Steven Sterk in Utrecht *Strijders van de steppe* Philip Marsden. Verslag van een reis door Rusland, na de val van de Sovjet-Unie, van Rostov-aan-de-Don tot Batoemi, bezoeken aan dorpen waar sinds 1917 geen westerling meer was gezien. □ Mieke Jansen

Nieuwe voorzitter

Op 26 mei heeft Henk de Wit de voorzittershamer overgedragen aan Margaret Beers. Ooit, zo vertelde Henk, is hij een halve dag op het strand gaan zitten, alleen, stil, met alle zintuigen open, om de kunst van het waarnemen te ondergaan. Een kunst die hij van Paustovskij heeft geleerd.

Uitgave ansichtkaartfoto's

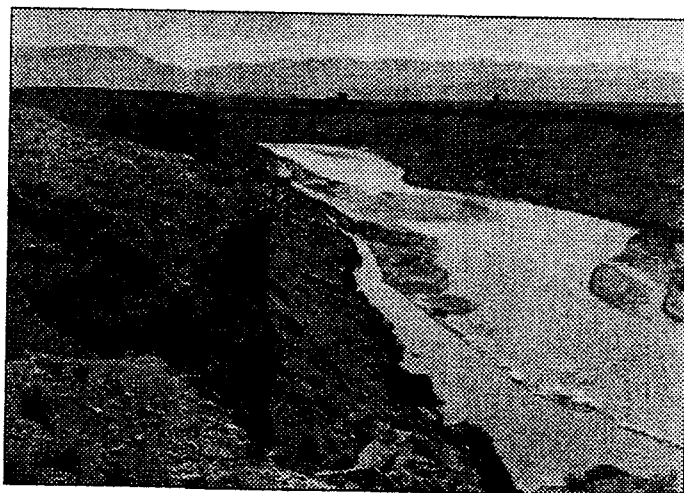
De Vereniging Konstantin Paustovskij gaat een boekje uitbrengen met daarin afbeeldingen van de serie losse ansichtkaarten met foto's van Paustovskij. Deze serie rouleert al geruime tijd in de vereniging bij bijeenkomsten. De ansichten laten de schrijver zien bij allerlei officiële gebeurtenissen, maar ook in zijn dagelijkse werkomgeving. Ook de originele achterkanten van deze kaarten met Russische bijschriften worden afgebeeld. Deze teksten zijn vertaald door Arie van der Ent. Wij hopen het boekje op zaterdag 9 november 2002 te kunnen presenteren. In nieuwsbrief nr. 6 wordt een bestelformulier geplaatst voor geïnteresseerden.

Het boek van Nansen is machtig interessant omdat het uitvoeriger de streken en steden uit de Sprong naar het Zuiden beschrijft, zodat je achtergrondinformatie krijgt bij de tekst van Paustovskij – ook al door de foto's in het boek van Nansen. Paustovskij en Nansen reisden daar in dezelfde jaren en onder dezelfde omstandigheden.

Ten slotte Paustovskij's verhaal dat hij vanuit de trein een detachement van Nansen ziet: hij zegt de reis in 1923 gemaakt te hebben, maar Nansen maakte zijn reis in 1925. (?) Hierbij bekruipt mij een vreemd gevoel, eigenlijk een echt Paustovskij-gevoel.

Else van Lammeren, september 2002

Rivier de Araks

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van en voor leden van de vereniging K. Paustovskij. De vereniging stelt zich o.m. ten doel het werk van Paustovskij breed onder de aandacht te brengen.

Redactie-adres
Hertog hendriksingel 22
5216 BB 's-Hertogenbosch
tel.073-6130058
fax 073-6127551
gem.borggreven@planet.nl

Erivim met de Araks

